

Liikmesriigi õigus - Portugal

Juhime tähelepanu sellele, et käesoleva lehekülje [pt](#) originaalkeelset versiooni on hiljuti muudetud. Valitud keeleversiooni meie töötajad parajasti tõlgivad.

Sellel lehel esitatakse teavet Portugali õigussüsteemi kohta.

1. Õigusaktid ehk õigusallikad, millega kehtestatakse õigusnormid

Traditsiooniliselt on Portugali õigusallikad järgmised:

- a) konstitutsioonilised seadused, sealhulgas Portugali põhiseadus, mitmesugused konstitutsioonilised seadused ja põhiseaduse muutmise seadused;
- b) üldise rahvusvahelise õiguse või rahvusvahelise tavaõiguse eeskirjad ja põhimõtted; nõuetekohaselt ratifitseeritud või heakskiidetud rahvusvaheliste lepingute ja kokkulepetega kehtestatud õigusnormid; õigusnormid, mille on sätestanud rahvusvaheliste organisatsioonide pädevad asutused, mille liige on Portugal..., tingimusel et see on sätestatud vastavates asutamislepingutes; Euroopa Liidu aluslepingute sätted, samuti õigusnormid, mille liidu institutsioonid on kehtestanud oma asjaomaste kohustuste täitmise käigus (põhiseaduse artikkel 8);
- c) lihtseadused, sealhulgas Portugali parlamendi jõustatatavad seadused, valitsuse väljastatavad dekreetseadused ning Assooride ja Madeira autonoomsete piirkondade seadusandlike kogude piirkondlikud seadusandlikud dekreedid;
- d) seadustega samaväärse õigusjõuga õigusaktid, näiteks õigusaktid, millega kiidetakse heaks rahvusvahelised konventsioonid, lepingud ja kokkulepped, konstitutsioonikohtu üldised siduvad otsused, millega kuulutatakse teatavad meetmed põhiseadusega vastuolus olevateks või ebaseaduslikeks, kollektiivlepingud ja muud töösuhteid reguleerivad kollektiivsed õigusaktid;
- e) seadustest madalama staatusega määrused või aktid, mille eesmärk on seadusi täiendada ja üksasjalikumaks muuta, et neid saaks kohaldada ja rakendada. Sellised määrused või aktid on näiteks rakendusmäärused, määrused, dekreedid, piirkondlikud rakendusmäärused, otsused, eeskirjad, ministri korraldused, täitevvõimu organi korraldused, maavanemate antud politseimäärused ning kohalike omavalitsuste korraldused ja määrused.

2. Muud õigusallikad

Mis puutub selliste muude allikate vastuvõetavusse ja olulisusse, mis jäävad väljapoole riigi poliitilisi volitusi luua kirjutatud õigust, on arvamused erinevad ja sõltuvad sellest, kas nimetatud allikaid käsitatakse õigusnormide kehtestamise vahenditena või nende avalikustamise vahenditena või mõlemat liiki vahenditena. Mõnikord tehakse vahet otseste ja kaudsete allikate vahel ning see aitab vältida teatavaid raskusi, mis tulenevad põhilise lähenemisviisi erinevustest.

Üldiselt peetakse võimalikeks õigusallikateks järgmisi allikaid:

- a) tava ehk teisisõnu korduvalt kasutatav, harjumuspärane, omaks võetud ja üldiselt kohustuslikuks peetav käitumisviis. Tava võib olla õiguse allikas vaid kindlates valdkondades. Tavade põhjal loodud õigusnorme võib leida näiteks rahvusvahelise avaliku õiguse valdkonnas (näiteks põhimõte, mis näeb ette välisriikide puutumatus vastutuselevõtmise suhtes), rahvusvahelises eraõiguse ja haldusõiguse valdkonnas;
- b) kohtupraktika ehk kohtuotsustest ja -lahenditest tulenevate põhimõtete kogum. Mõnel pool ei loeta seda tõeliseks õiguse allikaks, vaid peetakse oluliseks üksnes niivõrd, kuivõrd see avab õigussätete tähenduse, pakkudes tõlgendusprobleemidele lahendusi, mida võidakse teistes asutustes järgida vastavalt nende aluseks olevate loogiliste ja tehniliste argumentide kaalukusele. Osa autoreid liigitab lisaks kindlates kohtuasjades tehtud kohtulahenditele sellesse kategooriasse ka seaduse jõuga kohtumäärused (üldjuhul konstitutsioonikohtu siduvad lahendid), olles veendunud, et need kõik on vahendid, millega luuakse tegelikult üldiselt kohaldatavaid õigusnorme;

c) õiglus, mille puhul on kohtutel pädevus neile hindamiseks esitatud kindlate kohtuasjade alusel formuleerida nende kohtuasjade konkreetsete tunnusoontega sobivaid õigusnorme, toetudes õiguse üldpõhimõtetele ja kohtuniku eetilistele tõekspidamistele. Õigluse põhimõttest lähtuvalt võib kohus teha otsuse üksnes järgmistel juhtudel: a) kui seda lubatakse kindla õigussättega, b) poolte vahel kehtib kokkulepe ja võimalik on edasikaebamine kõrgema astme kohtusse, c) pooled on eelnevalt kokku leppinud, et tuginevad õigluse põhimõttele (tsiviilseadustiku artikkel 4);

d) hea komme ehk teisisõnu korduv sotsiaalne käitumine, mida ei peeta kohustuslikuks, kuid peetakse oluliseks õiguslikes tehingutes, eriti õiguslike suhete vormistamisel ja iseäranis kaubanduses. Kohus võib head kommet arvesse võtta, kui see tugineb seadusele ja ei ole vastuolus heauskuse põhimõttega (tsiviilseadustiku artikkel 3). Õigusnorme ei saa seetõttu heade kommete põhjal iseseisvalt luua ja paljud ei peagi head kommet tõeliseks õiguse allikaks;

e) õigusteooriat ehk õigusteadlaste arvamusi ei peaks pidama tõeliseks õiguse allikaks, kuigi need mängivad õigusteadmiste teaduslikus ja tehnilises arengus olulist osa ning avaldavad märkimisväärset mõju õigusnormide tõlgendamise ja kohaldamise eest vastutavate isikute töö lõpptulemustele.

3. Õigusallikate hierarhia

Õigusnormide hierarhiale viitamisel peetakse silmas eri õigusaktide vahelisi alluvussuhteid, teiste sõnadega nende tähtsusjärjestust.

Sellela seoses avaldatakse arvamust, et hierarhiat saab kehtestada vaid seaduste koostamise meetodite alusel. See tähendab, et hierarhia ei tugine õigusnormide suhtelisele staatusele, vaid see kehtestatakse õigusloomeallikate vahel.

Erinevatest seisukohtadest olenemata saab siiski koostada teatava järjestuse.

1. jaotises loetletud eri allikate hierarhia on järgmine:

1) põhiseadus ja konstitutsioonilised seadused;

2) üldise rahvusvahelise õiguse või rahvusvahelise tavaõiguse ja rahvusvaheliste lepingute eeskirjad ja põhimõtted (s.t kõik 1. jaotise punktis b osutatud vahendid);

3) seadused ja dekreetsaadused;

4) piirkondlikud seadusandlikud dekreedid;

5) seadusega samaväärset jõudu omavad õigusaktid;

6) määrused.

4. Rahvusvaheliste õigusnormide jõustamise menetlused Portugalis

Rahvusvahelised õigusaktid võetakse Portugali õigusesse üle kooskõlas Portugali põhiseaduse artiklis 8 kehtestatud põhimõtetega:

a) üldise rahvusvahelise õiguse või rahvusvahelise tavaõiguse ja rahvusvaheliste lepingute eeskirjad ja põhimõtted moodustavad lahutamatu osa Portugali õigusest;

b) nõuetekohaselt ratifitseeritud või heakskiidetud rahvusvahelistes kokkulepetes kehtestatud eeskirjad jõustuvad Portugali õiguses pärast nende ametlikku avaldamist ja kehtivad seni, kuni nad on Portugali riigi jaoks rahvusvaheliselt siduvad;

c) eeskirjad, mille on välja andnud selliste rahvusvaheliste organisatsioonide pädevad asutused, mille liige Portugal on, võetakse Portugali õigusesse otse üle, kui nii on sätestatud vastavates asutamislepingutes;

d) Euroopa Liidu aluslepingute sätteid ning õigusnorme, mille on EL institutsioonid sätestanud oma asjaomaseid kohustusi täites, kohaldatakse Portugali õiguses kooskõlas EL õigusega ja arvestades demokraatliku õigusriigi aluspõhimõtteid.

5. Pädevad asutused, kellel on volitus võtta vastu õigusnorme

Õigusnormide vastuvõtmiseks pädevad ametiasutused on Portugali parlament, valitsus, piirkondlikud valitsused ning Assooride ja Madeira seadusandlikud kogud, kohalikud omavalitsused ja teatavad haldusasutused.

6. Seadusandlik protsess

Õigusnormide vastuvõtmise viis erineb vastavalt konkreetsetele menetlustele, mida iga õigusnormide vastuvõtmise eest vastutav organ peab järgima. Eri liiki õigusaktide kujunemisprotsessid on seetõttu erinevad. Allpool kirjeldatakse kahte kõige normeerimat ja olulisemat õigusnormide vastuvõtmise menetlust.

Kõige keerulisemas menetluses osaleb Portugali parlament ja menetlus ise on järgmine:

a) õigusakti algatamine: õigusaktide algatamise õigus on parlamendiliikmetel, parlamendifraktsioonidel ja valitsusel ning teatavatel seadusega sätestatud tingimustel ka registreeritud valijate rühmadel. Autonoomsetes piirkondades on õigusaktide algatamise õigus vastaval seadusandlikul kogul (põhiseaduse artikli 167 lõige 1);

b) esialgne vastuvõtmine, avaldamine, registreerimine, nummerdamine ja hindamine: asjaomane etapp hõlmab eelnõu vastuvõetavuse uurimist, eelnõu avaldamist Portugali parlamendi ametlikus väljaandes, haldusmenetlust ning lõpuks sisu hindamist;

c) arutelud ja heakskiitmine: see etapp hõlmab arutelu üldiste probleemide ja konkreetsete punktide üle, eelnõu kui terviku üle hääletamist, eelnõu teatavate punktide üle hääletamist ning lõpliku üldhääletust. Eelnõu heakskiitmiseks on vaja kas lihthääletenamust, absoluutset hääletenamust või kvalifitseeritud hääletenamust;

d) kontroll, mille teeb vabariigi president seadusega kehtestatud ajavahemiku jooksul, mille järel ta kas kuulutab seaduse välja või kasutab oma vetoõigust. Viimatinimetatud juhul arutatakse meedet taas Portugali parlamendis. Kui hääletustulemused on kinnitatud või muudatused sisse viidud, antakse tekst uuesti väljakuulutamiseks presidendile, kes peab seda tegema kindlaksmääratud ajavahemiku jooksul. Vabariigi president vastutab seaduste, dekreetseaduste ja regulatiivsete dekreetide väljakuulutamise ning nende avaldamise eest, samuti Portugali parlamendi selliste resolutsioonide allkirjastamise eest, millega kiidetakse heaks rahvusvahelised lepingud ja valitsuse muud dekreedid (põhiseaduse artikli 134 punkt b);

e) avaldamine: pärast õigusakti väljakuulutamist peab president andma korralduse uue õigusakti avaldamiseks Portugali Vabariigi ametlikus väljaandes.

Menetlus, mille abil valitsus õigusakte vastu võtab, koosneb järgmistest põhisammudest:

a) seadusandlik algatus: vastava ministri büroo esitab seaduseelnõu;

b) seaduseelnõu arutamine: selles etapis peab seaduseelnõu esitav minister arvamused läbi vaatama ning küsima nõu põhiseaduse ja seadustega määratud konkreetsetelt asutustelt;

c) üksikasjalik eelhindamine: kui ettepanekud on algselt heaks kiidetud, vaadatakse nad läbi ja antakse neile hinnang;

d) heakskiitmine: kuigi teatavad õigusaktid ministrite nõukogu heakskiitu ei vaja, vastutab viimane tavaliselt eelnõu heakskiitmise eest;

e) läbivaatamine: neljakümne päeva jooksul pärast väljakuulutamiseks esitatud valitsuse määruse laekumist peab vabariigi president selle välja kuulutama või kasutama oma vetoõigust. Viimatinimetatud juhul peab ta valitsust põhjustest kirjalikult teavitama (põhiseaduse artikli 136 lõige 4).

f) lõpliku teksti avaldamine Portugali Vabariigi ametlikus väljaandes.

7. Riigisiseste õigusnormide jõustamise menetlused

Seadused on siduvad ainult pärast nende avaldamist ametlikus väljaandes. Kui seadus on avaldatud, jõustub see seaduse tekstis sätestatud ajavahemiku järel, või kui see on jäetud sätestamata, eriseaduses sätestatud ajavahemiku järel (tsiviilseadustiku artikkel 5).

11. novembri 1998. aasta seaduse nr 74/98 (mida on muudetud 30. juuni 2006. aasta seadusega nr 26/2006) artiklis 2 on sätestatud:

„1. Õigusaktid ja muud üldise iseloomuga aktid jõustuvad neis sätestatud kuupäeval; nad ei jõustu mingil tingimusel avaldamise kuupäeval.

2. Kui kuupäev on jäetud sätestamata, jõustuvad lõikes 1 osutatud õigusaktid kogu Portugali territooriumil ning välismaal viiendal päeval pärast avaldamist.

4. Lõikes 2 osutatud ajavahemik algab päeval, mis järgneb vahetult päevale, mil akt avaldatakse Imprensa Nacional Casa da Moeda, SA hallataval veebilehel.”

8. Eri õigusnormide vaheliste võimalike vastuolude lahendamise vahendid

Kõige olulisem roll on siin täita konstitutsioonikohtul, kes peab kuulutama põhiseadusele mittevastavaks mis tahes normid, mis on vastuolus Portugali põhiseaduse või selles sätestatud põhimõtetega.

Kui kohtud lahendavad neile esitatud konkreetseid kohtuasju, ei saa nad kohaldada sätteid, mis on vastuolus põhiseaduse või sellest tulenevate põhimõtetega.

Tõlgendusprotsessi kestel, mil arvestatakse neile kaalumiseks esitatud fakte, peavad kohtud lahendama kõik eri õigusnormidest tulenevad vastuolud ning võtma alati arvesse ülalmainitud allikate hierarhiat. Seejuures peavad nad käsitlema süsteemi ühtse tervikuna ja mitte tunnustama võimalikke lünki või ebajärjekindlust, eriti kui need on loogilist või semantilist laadi, kaaluma õigusaktide vastuvõtmise aluseks olevat olukorda ja menetlemise ajal valitsevaid konkreetseid tingimusi, väljendama end võimalikult väheste sõnadega, isegi kui väljendusviis seejuures ei ole perfektne, ning eeldama, et õigusakti koostaja valis kõige tõhusama lahenduse ning suutis oma kavatsusi asjakohaste terminite abil väljendada (tsiviilseadustiku artikkel 9).

Kui tegemist on vastuoludega rahvusvahelise eraõiguse vallas, palume lugeda peatükki „Kohaldatav õigus – Portugal”.

Õigusaktide andmebaasid

 Digesto on Portugali ametlik õiguslik andmebaas, mis sisaldab ametlikku väljaannet (Diário da República).

Digesto – õigusteabe integreeritud süsteem

Juurdepääsu liigid

Vaba juurdepääs

Juurdepääs veebisaidile on vaba.

Külastajad saavad teha otsinguid õigusaktide liigi, numbri ja avaldamise kuupäeva järgi, et tutvuda järgmisega:

- õigusaktide kokkuvõtted ja täistekstid;
- jõustumiskuupäevad.

Abonendile võimaldatav juurdepääs

- kommentaaridega varustatud, kataloogitud ja eri rubriikide alla liigendatud teave

Elektroniline ametlik väljaanne

Juurdepääsu liigid

Vaba juurdepääs

Külastajad saavad teha otsinguid õigusaktide liigi, numbri ja avaldamise kuupäeva järgi, et tutvuda:

- õigusaktide kokkuvõtete ja täistekstidega.

Abonendile võimaldatav juurdepääs

- otsing teksti järgi.

Sisu lühikirjeldus

Õigusaktide andmebaasid

Portugalis on olemas järgmised õigusaktide andmebaasid:

PCMLEX – Digesto keskandmebaas:

- ametliku väljaande (Diário da República) I seeria;
- tähtsaimad õigus- ja haldusaktid, mis on avaldatud ametliku väljaande II seerias;

LEGAÇOR – Assooride piirkondlik õigusaktide andmebaas:

- assooride ametlik väljaanne, I seeria.

Muud andmebaasid

Portugalis on olemas järgmised muud andmebaasid:

DGO-Dout – eelarve peadirektoraadi avaldatud ringkirjade ja otsuste erandmebaas;

DGAP-Opinio – avaliku halduse peadirektoraadi erandmebaas;

REGTRAB – töölepingute andmebaas.

Koostalitlusvõime

Digesto on ühendatud järgmiste süsteemidega:

- ametlik väljaanne;
- Portugali parlament;
- konstitutsioonikohus;
- ülemkohus;
- kõrgem halduskohus;
- apellatsioonikohtud;
- riigiprokuröri nõuandekoja arvamused;
- EUR-Lex.

Elektroniline ametlik väljaanne on ühendatud järgmiste süsteemidega:

- ametlik väljaanne;
- kõrgema halduskohtu otsuseid sisaldav süsteem;
- Euroopa Liidu Teataja.

Seonduvad lingid

 [Portugali ametlik väljaanne](#)

Käesoleva veebilehe asjaomaseid keeleversioone haldavad asjaomased liikmesriigid. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Euroopa Komisjon ei võta vastutust selles dokumendis sisalduva ega viidatud teabe ega andmete eest. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Viimati uuendatud: 18/07/2017